

Autor: Maria Sulińska

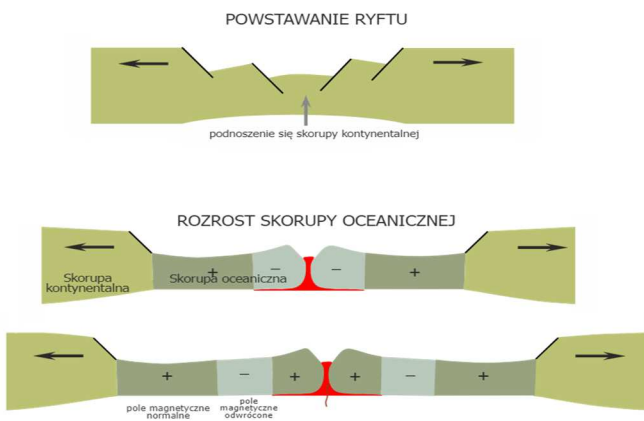
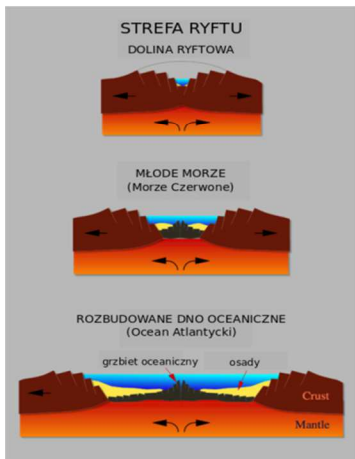
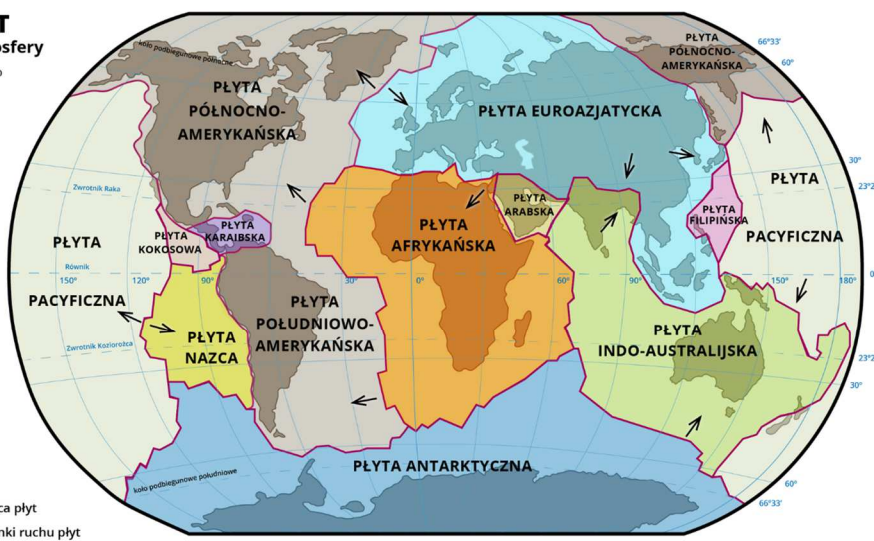
Opisz Wielkie Rowy Afrykańskie i Islandię – strefa ryftowa.

W Encyklopedii PWN czytamy, że ryft to wielka, obniżona wzdłuż uskoków strefa tektoniczna, rozwinięta w obrębie kontynentalnej lub oceanicznej skorupy ziemskiej.

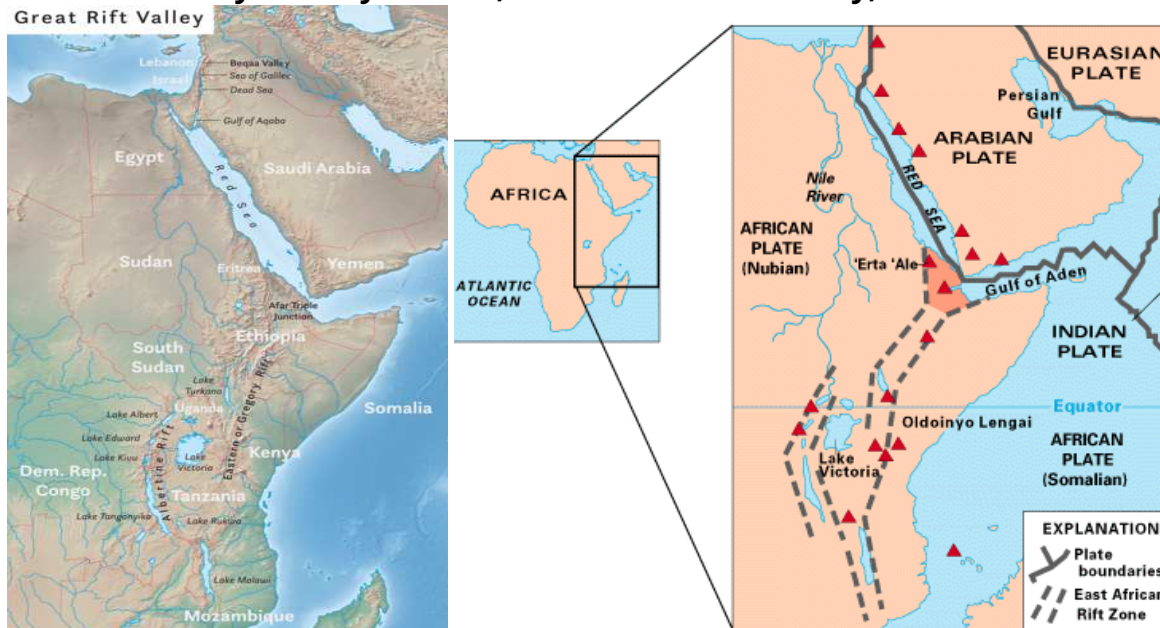
Ryfty kontynentalne są strukturami mającymi postać rowów tektonicznych, osiągających zazwyczaj szerokość kilkudziesięciu km. W rzeźbie terenu ryfty kontynentalne zaznaczają się w postaci dolin (dolin ryftowe), które jednak mogą zostać całkowicie pogrzebane pod osadami. Rozwojowi niektórych ryftów kontynentalnych towarzyszy mniej lub bardziej intensywny wulkanizm, a także wypiętrzanie jednego lub obu ich obrzeży. Przykładem są **Wielkie Rowy Afrykańskie**.

Ryfty oceaniczne występują w obrębie oceanicznej skorupy ziemskiej, rozwinięte są wzdłuż osi niektórych grzbietów śródoceanicznych; mają postać dolin ryftowych obrzeżonych uskokami i pociętych dalszymi uskokami i szczelinami; środkiem ryftu oceanicznego biegnie wąska strefa wulkaniczna (szerokości ok. 1 km), stanowiąca granicę płyt litosfery. Zgodnie z teorią tektoniki płyt litosfery wzdłuż tej granicy następuje proces ekspansji dna oceanicznego — między rozsuwające się płyty wdiera się magma z płaszczka Ziemi i krzepnąc tworzy nową skorupę oceaniczną. Przykładem strefy ryftowej oceanicznej jest **Islandia**.

ŚWIAT
płyty litosfery
skala 1:90 000 000

Wielkie Rowy Afrykańskie, Great Rift Valley, East African Rift Valley

System rowów tektonicznych w Afryce Wschodniej, na Wyżynie Abisyńskiej i Wyżynie Wschodnioafrykańskiej, będący częścią najdłuższego na Ziemi (ponad 6000 km) ryftu ciągnącego się południkowo od Rowu Jordanu i Morza Martwego na północy po dolinę dolnej Zambezi w południowej Afryce.

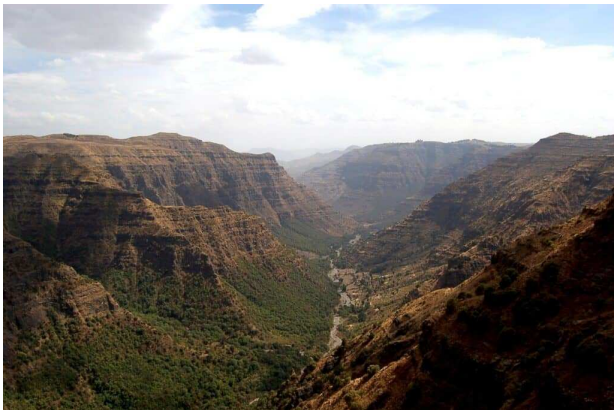
Powstały w trzeciorzędzie (neogen) w miejscu starych uskoków platformy afrykańskiej ich tworzeniu towarzyszył silny wulkanizm. Obejmują 2 główne strefy ryftowe: zachodnią, zwaną Wielkim Rowem Zachodnim i wschodnią, składającą się z Wielkiego Rowu Wschodniego i Rowu Abisyńskiego.

Jej charakterystycznym elementem są strome zbocza i dna częściowo wypełnione jeziorami. Rowy powstały na skutek oddalania się płyty afrykańskiej od płyty arabskiej i somalijskiej, co prowadzi do powolnego (natomiast bardzo szybkiego w skali czasu geologicznego) oddzielania się cypla wschodniej Afryki

z Wyżyną Wschodnioafrykańską od większej części kontynentu afrykańskiego. Wielkie Rowy Afrykańskie powstały ok. 20 mln lat temu. Przedłużeniem Wielkich Rowów Afrykańskich jest rów Morza Czerwonego i Rów Jordanu. Długość całego układu Wielkich Rowów Afrykańskich od Syrii do Mozambiku wynosi 6 tys. km. Dna Wielkich Rowów w mniejszej części zalane są wodą, która tworzy kilka spośród największych afrykańskich jezior: Jezioro Alberta, Jezioro Edwarda, Jezioro Niasa, Jezioro Tanganika, Jezioro Turkana (dawniej: Jezioro Rudolfa). Są to jeziora tektoniczne.

Kenijską grupę jezior Wielkiego Rowu Afrykańskiego wpisano na listę światowego dziedzictwa UNESCO.

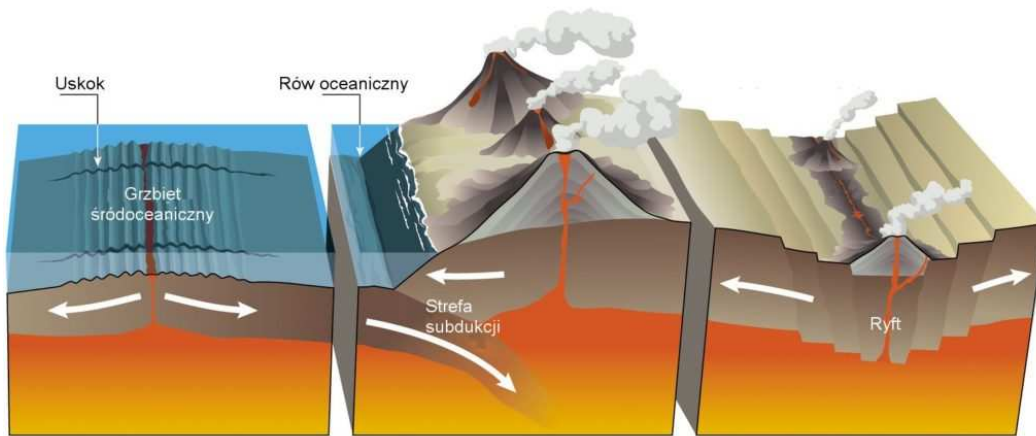
Wynikiem stale powiększającej się kontynentalnej szczeliny będzie utworzenie się nowego basenu oceanicznego, co w efekcie doprowadzi do powstania ogromnej wyspy na Oceanie Indyjskim z resztek Kenii, Somalii oraz Etiopii.

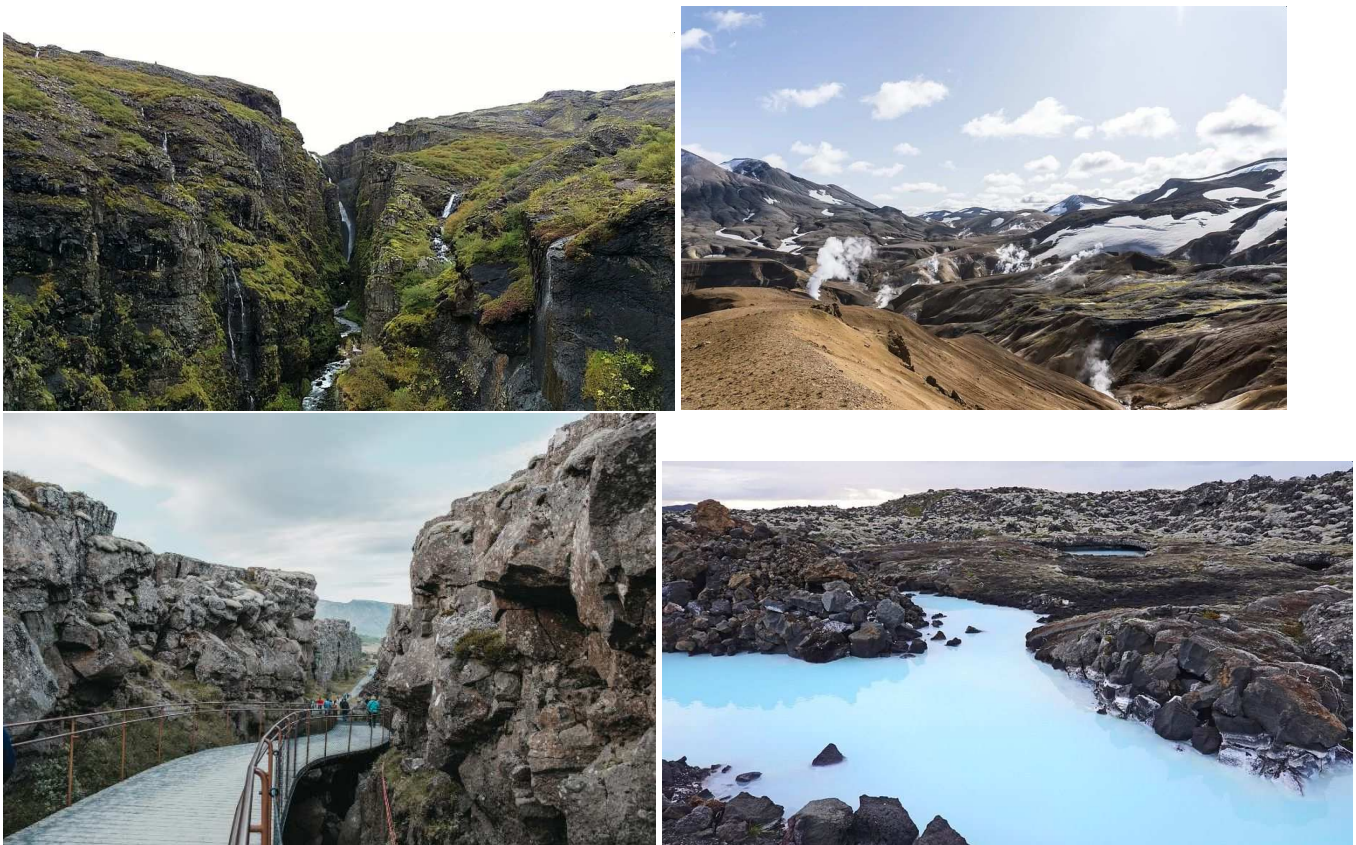
ISLANDIA

W niektórych miejscach w grzbietach śródoceanicznych powstają tak olbrzymie ilości magmy i lawy, że grzbiet wynurza się na powierzchnię i tworzy wyspę. W ten sposób powstała Islandia. Na tej wyspie można więc zobaczyć na własne oczy grzbiet śródoceaniczny i przejść pieszo z płyty kontynentu amerykańskiego na krę europejską. Islandia to wyspa położona na szczycie grzbietu śródoceanicznego na Oceanie Atlantyckim. Jej powierzchnia wynosi 103 tys. km² i jest jednym z najmłodszych lądów na Ziemi. Dolina ryftowa biegnąca wzdłuż grzbietu śródoceanicznego oddziela od siebie wielkie płyty litosfery: północno- i południowoamerykańską od eurazjatyckiej i afrykańskiej. Ukształtowanie powierzchni i wygląd wyspy to wynik wciąż aktywnych procesów: wulkanizmu i trzęsień ziemi. Aktywne wulkany oraz gejzery należą do ważniejszych atrakcji turystycznych Islandii. Jest tam około 20-35 czynnych wulkanów.

Jedną z największych atrakcji Islandii, jest **Park Narodowy Thingvellir**, w którym ma się szansę zobaczyć na własne oczy, wychodzące na powierzchnię ziemi płyty tektoniczne – euroazjatycką oraz północnoamerykańską. Thingvellir znajduje się w przebiegającej wzdłuż Grzbietu Śródatlantyckiego dolinie ryftowej, czyli tam, gdzie odbywa się ekspansja skorupy ziemskiej. Możliwe, że w przyszłości Islandia podzieli się na dwie części, ale te 2 cm rocznie, o które się każdego roku powiększa są dla nas – ludzi – niezauważalne.

Bibliografia:

- <https://naukaitechnologie.plportal.pl/?q=artykuly/wiadomosci/kontynent-afrykanski-podzieli-sie-na-dwie-czesci-tworzac-nowy-ocean>
- naszmalyswiat.pl/jak-powstala-islandia/
- <https://pl.wikipedia.org/wiki/Ryft>